

21.07.2020

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**21 Temmuz 2020
Salı**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

21 Temmuz 2020 Salı

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Define Arama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Hacettepe Üniversitesi Sepsis Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- İstanbul Aydın Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- İstanbul Aydın Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- İstanbul Aydın Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

TEBLİĞLER

- Basınçlı Ekipmanlar Teknik Komitesinin Oluşumu ve Görevlerine Dair Tebliğ (Tebliğ No: SGM/2014/3)’de Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (No: SGM-2020/2)
- Yerüstü Su Kütleleri İçin Çevresel Hedeflerin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

- Anayasa Mahkemesinin 11/6/2020 Tarihli ve E: 2019/101, K: 2020/26 Sayılı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 18/6/2020 Tarihli ve 2017/27572 Başvuru Numaralı Kararı

Salgın projesine destek yağıyor

Türkiye'yi 26 gelişmişlik bölgesine ayırarak kalkınmanın genele yayılmasını amaçlayan Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, COVID-19 yaralarını sarmak için 238 milyon liralık kaynakla pandemi ilan edilmesinin hemen ardından harekete geçti. Salgınla mücadele eden projelere hızla destek sağladı.

Tüm dünya pandemi ile birlikte hayatı askıya alırken, Türkiye'nin tüm bölgelerinde üretimin devam etmesi, salgının olumsuzluklarının yarattığı sıkıntıların önüne geçilmesi için düğmeye basıldı. Bağlı bulundukları Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın koordinasyonu ile, faaliyet gösterdikleri bölgelerde, ekonominin can damarı olan sektörleri destekleyen kalkınma ajansları, salgın döneminde de etkin rol oynadı. 11 Mart'ta salgının Türkiye'ye de sıçradığının açıklanmasının ardından ajanslar, 31 Mart'ta ilan edilen "COVID-19 ile Mücadele ve Dayanıklılık Programı" ile seferber oldu. Söz konusu program için 238 milyon liralık kaynak oluşturuldu. Hazırlanan destek programları ile tarım, gıda, turizm, teknoloji, e-ticaret başta olmak üzere birçok alanda projelere milyonlarca liralık kaynak aktaran kalkınma ajansları, KOBİ'lerin ayakta kalmasını sağladı.

Bunların yanı sıra COVID-19 salgınının hafifletilmesine yönelik projeler de ajansların öncelikli gündem maddeleri arasında yer aldı. Bu doğrultuda, virüse karşı yürütülen ilaç projelerinin yanı sıra sağlık cihazları üretimi de desteklendi. Ayrıca, tarımın

yoğunlaştığı bölgelerde mevsimlik işçilerin sağlık koşullarının iyileştirilmesine yönelik projeler öne çıkarken, turizmin öne çıktığı bölgelerde ise risk analizleri yapılarak, pandeminin etkisinin hafifletilmesi amaçlandı.

e-ticaret de kalkınma ajanslarının, bu dönemde üzerinde yoğunlaştığı alanlardan biri oldu. KOBİ'lerin e-ticaret konusunda bilgilendirilmesi için eğitim çalışmalarına ağırlık verildi. Bu alanda faaliyet göstermek isteyen işletmelerin sektöre adım atmalarını sağlamak için destekler verildi.

Öte yandan, kalkınma ajanları, destek verdikleri bazı projelerde faaliyetler pandemi nedeniyle kesintiye uğradığı için süre uzatımına gitti.

Kalkınma ajansları, bu yılın ilk yarısında yürüttükleri çalışmaları, salgının etkisini hafifletmek amacıyla başlattıkları projeleri ve yeni döneme yönelik destekleri DÜNYA'ya anlattı.

**BARIŞ YENİÇERİ /KALKINMA AJANSLARI GENEL MÜDÜRÜ:
SALGINA KARŞI İLK KEZ EŞ ZAMANLI PROGRAM**

• Kuruluşundan günümüze 26 kalkınma ajansı tarafından ilk kez eş anlı olarak ve aynı içerikle bir teklif çağrısı programı ilan edildi. Programın toplam bütçesi 238 milyon TL. Başvurusu alınan projelerden özellikle ülke ve bölge ekonomisine negatif etkilerinin azaltılmasına yönelik olanlar başarılı bulundu, Ar-Ge niteliği taşıyan projelerden ise yenilikçi bulunanların TÜBİTAK tarafından desteklenmesi sağlandı. COVID-19 ile Mücadele ve Dayanıklılık Programı başvuruları tamamlandı. Başarılı bulunan projelerin uygulama süreci devam ediyor. Ajansların, yeni dönemde bölgelerinde daha etkin ve özne bir yapıda olmasını hedefliyoruz. Bunun için destek araçlarımızda yenilikçi uygulamaları hizmete sunacağız. Önümüzdeki dönemde sektörlerimizi büyütecek ve işbirliği kültürünü geliştirecek modellerin uygulamasını göreceksiniz. Bölgesel Kalkınma Fonu'nu ülkemizin girişim sermayesi uygulamaları bakımından oldukça önemli bir gelişme olarak değerlendiriyoruz. Bu fon ile büyüme potansiyeli taşıyan işletmeleri finansman ve kurumsal yönetim desteği ile büyütmeyi hedefliyoruz. Girişim sermayesi uygulamaları önümüzdeki dönemde de üzerinde duracağımız konular arasında.

Hazine alacakları 18,2 milyar lira

Hazine alacakları, haziran ayı sonu itibarıyla 18,2 milyar lira olarak gerçekleşti.

Hazine ve Maliye Bakanlığı, 30 Haziran itibarıyla Hazine alacaklarına ilişkin verileri açıkladı.

Buna göre, alacak stoku içindeki en yüksek payı 11 milyar lirayla mahalli idareler oluřturdu.

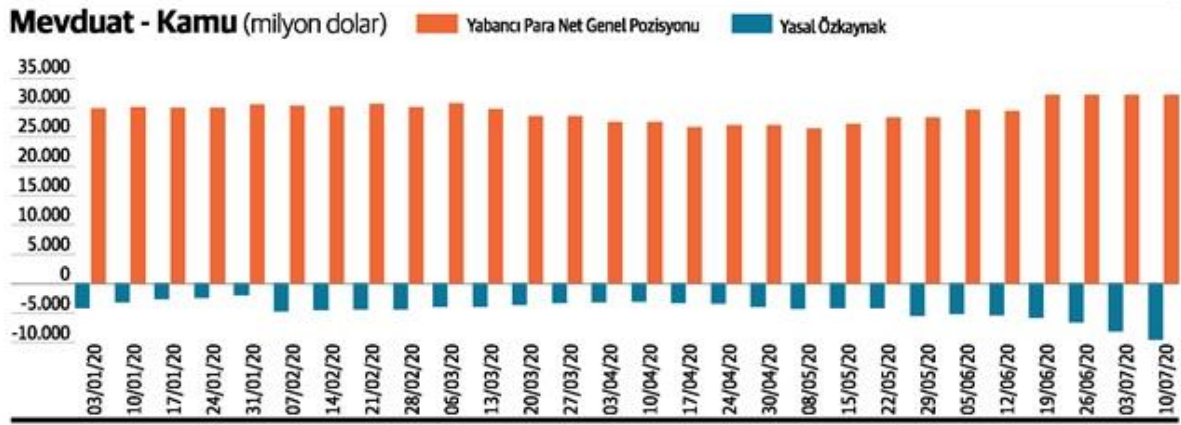
Söz konusu tarihe kadar Hazine alacaklarından 1,1 milyar lira tahsil edildi.

Kamu mevduat bankaları döviz açığında sınırı aştı

Döviz açığı 3 haftadan bu yana yüzde 20'lik yasal sınırın üzerinde kalmaya devam ediyor. 10 Temmuz haftasında kamu mevduat bankalarının açık miktarı 9.7 milyar dolar oldu.

Kamu mevduat bankalarının açık pozisyonu yasal sınıra dayandı. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) 10 Temmuz tarihli haftalık verilerine göre kamu bankalarının döviz cinsi varlıkları ve yükümlülükleri arasındaki fark neredeyse ikiye katlanarak 10 Temmuz itibarıyla 9 milyar 740 milyon doları buldu. Kamu bankalarının yasal özkaynakları ise aynı dönem içinde 32 milyar 232 milyon dolar seviyesinde bulunuyor ve buna göre net döviz açığı, sermayelerinin yüzde 30,22'sine denk geliyor. Ve yüzde 20'lik yasal sınırın üzerine çıkmış durumda. Yasal sınırı üç haftadır aşıyor kamu mevduat bankaları. BDDK bir yılda 6 kez yasal aşımına izin veriyor. Ve haftalık oranlarda oluşabilecek aşım tutarının takip eden iki hafta içinde giderilmesi zorunlu. Ancak BDDK verisi kamu mevduat bankalarının ortalamalarını gösteriyor. Yasal oranın aşımı konusunda değerlendirmeler banka banka bakılarak yapılıyor.

Aralık 2019'da net döviz fazlası vardı

BDDK verilerine göre 13 Aralık 2019 haftasında net döviz fazlasına sahip olan kamu mevduat bankalarının o dönemde yasal özkaynakları da 29.9 milyar dolardı. Döviz net pozisyonu ise 108 milyon dolar artıda bulunuyordu. 20 Aralık 2019'da 1.5 milyar dolarlık açık verildi ve bu tarihten itibaren açık katlanarak artmaya başladı.

Bu yılın ilk haftasında 4.3 milyar dolar net döviz açık pozisyonu olan kamu mevduat bankalarındaki olumsuz seyir Mayıs ile birlikte hızlandı. Dolar kurunun 6 Mayıs'ta kırdığı 7.26 liralık rekorun öncesi ve sonrasında kamu mevduat bankalarının döviz açık pozisyonu 5 milyar doların üzerine çıktı. Haziran sonu itibariyle de kamu mevduat bankalarının döviz net pozisyonu önce 6.7 milyar dolara, 3 Temmuz'da 8.3 milyar dolara ve son olarak 10 Temmuz'da da 9 milyar 740 milyon dolara yükseldi. BDDK'nın belirlediği yabancı para net pozisyonu yasal özkaynak oranı olan yüzde 20 sınırını ise bu yıl ilk kez 26 Haziran haftasında aştı kamu mevduat bankaları. 26 Haziran haftasında oran yüzde 20,9 oldu. 3 Temmuz haftasında yüzde 25,8'e çıktı ve son olarak 10 Temmuz'da ise yüzde 30,22'ye ulaştı.

Kamu mevduat bankalarının yabancı para pozisyonu (Milyon dolar)

		TOPLAM
1	Bilanço İçi Yabancı Para Pozisyonu (2-3)	-26.304,01
2	a) Bilanço İçi Varlıklar	85.961,50
3	b) Bilanço İçi Yükümlülükler	112.265,51
4	Bilanço Dışı Yabancı Para Pozisyonu (5-6)	16.563,03
5	a) Bilanço Dışı Varlıklar	31.284,67
6	b) Bilanço Dışı Yükümlülükler	14.721,65
7	Yabancı Para Net Genel Pozisyonu (1-4)	-9.740,98
8	Yasal Özkaynak	32.232,31
9	Döviz Endekli Varlıklar (Bilgi)	2.404,48
10	Döviz Endekli Yükümlülükler (Bilgi)	0

Kaynak :BDDK

Yerli ve yabancı mevduat bankaları artıda

Yabancı mevduat bankaları ise 10 Temmuz haftasında 1 milyar 651 milyon dolarlık net döviz fazlası pozisyonuna sahip. Yerli mevduat bankalarının ise net döviz fazlası 2.3 milyar dolar seviyesinde.

Kamu mevduat bankalarının net döviz açık pozisyonuna geçtiği 20 Aralık 2019 haftasında da yabancı mevduat bankalarının döviz fazla pozisyonu 1 milyar dolar düzeyindeydi. Yerli özel mevduat bankalarının da aynı hafta net döviz fazla pozisyonu 2.2 milyar dolardı.

Analistler kamu mevduat bankalarının bu görünüm nedeniyle yüksek döviz riski üstlenmiş durumda olduğuna dikkat çekerek döviz pozisyonu açığı yüzünden kur artışlarının kur zararına yol açacağına işaret ediyor.

Kuru belli bir seviyede tutmak için Merkez Bankası rezervleri ile kamu bankalarının kullanıldığını belirten analistler ancak son dönemde rezervlerdeki kayıp nedeniyle kamu bankalarının kendi bilançolarından döviz arzına başladığını ileri sürüyor.

Döviz arzı 100 milyar doları buldu

Reuters'in haberine göre bankacıların TCMB verilerinden yaptığı hesaplama, Mayıs sonu itibarıyla kamunun Merkez Bankası rezervlerinden yaptığı döviz arzı yaklaşık 55 milyar dolar seviyesinde olduğunu gösteriyor. TCMB'nin lokal bankalarla gerçekleştirdiği swap anlaşmaları dahil edilince hesaplanabilir hale gelen bu tutar Goldman Sachs'ın tahminine göre Haziran da dahil edildiğinde 60 milyar dolara ulaşıyor. Geçen yıl da 30-32 milyar doları bulan bu arz, kamu bankalarının da katılımıyla 2019'dan beri bakıldığında 100 milyar doların hemen üzerine çıkmış durumda.

BDDK yönetmeliğinde açık pozisyon için ne diyor?

BDDK'nın yabancı para net pozisyon/özkaynak oranına ilişkin yönetmelik maddesi şöyle:

"MADDE 6 - (1) Yabancı para net genel pozisyon/özkaynak standart oranındaki aşım tutarının tespitinde esas alınacak haftalık oran, iş günleri üzerinden hesaplanan günlük oranların mutlak değerlerinin basit aritmetik ortalamasıdır.

(2) Yabancı para net genel pozisyon/özkaynak standart oranının azami sınırının aşılması halinde, bankalar aşımın nedenlerini, bildirim cetvelinin Kuruma gönderilme süresi içinde bildirmek zorundadır. Haftalık oranlarda oluşabilecek aşım tutarının takip eden iki hafta içinde giderilmesi zorunludur. Bir takvim yılı içerisinde haftalık oranlarda, giderilen aşımın dahil altı defadan fazla aşım gerçekleştirilemez."

Kamu bankalarının görev zararı rekor seviyede

Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın bütçe gider tablolarına göre Halkbank ve Ziraat Bankası'nın görev zararı endişe yaratacak boyuta ulaştı. Yılın ilk yarısında gerçekleşen görev zararları 2019'un aynı dönemine göre, Halk Bankası için yüzde 70.1, Ziraat Bankası için yüzde 36.9'a ulaştı.

Rekor seviyede kredi kullandıran ve döviz açık pozisyonu hızla artan kamu bankalarının, bütçe giderlerindeki 'görev zararı' yükü de endişe yaratıyor. İki kamu bankasının toplam görev zararları ocak-haziran döneminde geçen yıla göre yüzde 54 artışla 3.4 milyar liraya çıktı.

Sözcü'de yer alan habere göre, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın bütçe gider tablolarına göre görev zararları kapsamında 6 ayda Halk Bankası'na 1.4 milyar lira, Ziraat Bankası'na 1.9 milyar lira aktarıldı. Yılın ilk yarısında gerçekleşen görev zararları 2019'un aynı dönemine göre, Halk Bankası için yüzde 70.1, Ziraat Bankası için yüzde 36.9 artışa işaret ediyor.

Uluslararası Şeffaflık Örgütü – Türkiye Başkanı Oya Özarslan, “Özelleştirme süreci ile bütçenin görev zararı yükünden kurtulacağı vaat edilmişken, görev zararları özellikle kamu bankalarının kredileri ile katlanarak artıyor. Üstelik bu bankalar Varlık Fonu'na aktarıldı ve fonun Sayıştay denetimine tabi olmadığını biliyoruz, bu durum da ek bir risk yaratıyor” diye konuştu.

YÜZDE 2 BİN 930 ARTIŞ

Bu yıl görev zararları için öngörülen bütçe başlangıç ödeneği 100.5 milyar liraydı. Ancak yarı yıldaki gerçekleştirmeler görev zararlarında hedefi tutturmanın zor olduğunu gösteriyor.

Merkezi yönetim bütçesinden ilk 6 ayda 51 milyar lira görev zararlarına gitti. En yüksek payı 46.7 milyar lira ile Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) alırken, ikinci sırada ise aralarında kamu bankalarının da bulunduğu mali kurumlar geliyor.

Uluslararası Şeffaflık Örgütü, özelleştirme politikalarının yoğun bir biçimde uygulandığı 2005-2020 arasındaki görev zararları kalemlerini inceledi. 2005-2020 yıllarının ilk 5 aylık gerçekleştirmelerini inceleyen örgüt, toplam görev zararının yüzde 543, mali kurumların görev zararının ise yüzde 2 bin 930 arttığını ortaya koydu.

'FATURAYI HALK ÖDEMESİN'

Oya Özarslan, 2001 krizinde oluşan dev görev zararlarını hatırlatarak, "Hep beraber büyük bir fatura ödedik. Kamu bankalarının son bir kaç yıldır gittikçe artan görev zararları, yine aynı hataların yapıp, kriz sarmalına girip girmediğimiz konusunda derin bir kaygı yaratıyor. Tekrar faturayı tüm halkın ödeyeceği günlere düşmemek için sorumlu davranan bir siyaset gerekiyor" diye konuştu.

BİLANÇOLARDAKİ DÖVİZ AÇIĞI 9.7 MİLYAR DOLARA ÇIKTI

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) verilerine göre, 10 Temmuz itibarıyla kamu bankalarının piyasalara ve diğer kuruluşlara verdiği dövizin göstergesi olan net döviz açığı pozisyonları 9.7 milyar dolara çıktı. Bu tutar aralık ayı başında sadece 78 milyon dolardı.

BDDK, bankaların döviz pozisyon açığının art arda iki haftadan uzun bir süreyle özkaynakların yüzde 20'sini aşmasını istemiyor. Bankalar yılda altı defa bu limiti iki hafta süreyle aşabiliyor. Ancak kamu bankalarında iki haftadır yasal limitin üzerinde olan bu oran 10 Temmuz itibarıyla yüzde 24'ü aştı.

CHP'de genel başkanlığa bir aday daha

CHP Ankara Milletvekili İlhan Cihaner'in CHP Genel Başkanlığı'na aday olacağı belirtildi.

"Gelecek İçin Biz" grubu Yürütme Kurulu Üyesi Örgütlenmeden Sorumlu **Murat Akbaş**, Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) 37. Kurultay'ı öncesi yaptığı açıklamada PM üyesi **İlhan Cihaner**'in Genel Başkanlığa aday olacağını söyledi.

Akbaş, "**İlhan Cihaner Gelecek İçin Biz'in sözcüsüdür. Çarşamba günü basın toplantısıyla duyuracağız. Adayımız olacak. Bunu basın toplantısı ile duyuracağız. Kuşkusuz çok önemli bir süreçten geçiyoruz. Biz bu partinin tek başına iktidar olabileceği bir sürecin kadrolarını seçeceğiz. Bu sürece idari olarak başkanlık edebilecek, yol gösterebilecek bir adayın adaylaşmasından bahsediyorum. Bu sadece bir genel başkan adayı değildir. 2023 yılında Cumhuriyet ile mevcut iktidar arasındaki hesaplaşmanın tarihi günü olacaktır**" açıklamasını yaptı.

Cemal Enginyurt, kesin ihraç talebiyle disipline sevk edildi

MHP Ordu Milletvekili Cemal Enginyurt, kesin ihraç talebiyle disipline sevk edildi. Enginyurt, Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin fındık fiyatı açıklamasına dün sert tepki göstermişti.

MHP Grup Başkanvekili Erkan Akçay, MHP Ordu Milletvekili Cemal Enginyurt'un 'basına yansıyan açıklamaları nedeniyle' kesin ihraç talebiyle disipline sevk edildiğini açıkladı.

Enginyurt, Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin fındık fiyatı açıklaması üzerinden AKP'yi eleştirmiş, AKP tarafının 'MHP'yi yok saydığını' savunmuştu. "Cumhur İttifakı'ndan başka bir şey söylemiyoruz" diyen Enginyurt, "Biz her söze başladığımızda Sayın Cumhurbaşkanı diye başlıyoruz. Ama bu arkadaşlar bizi yok sayıyorlar" ifadesini kullanmıştı.

Enginyurt, açıklamasında şunları söylemişti:

"Tarım bakanı ne istiyorsun sen bizden? Niye davet etmiyorsun bizi? AK Partililer niye çağırmıyorsunuz bizi. Ne yaptık size? Muhafet mi ettik? Her yerde savunuyoruz, her yerde anlatıyoruz. Cumhur İttifakından başka bir şey söylemiyoruz.

"Biz her söze başladığımızda Sayın Cumhurbaşkanı diye başlıyoruz. Ama bu arkadaşlar bizi yok sayıyorlar. Her yerde yok sayıyorlar. Belediyelerde, sokakta, siyasette yok sayıyorlar. En son bugün tarım bakanı... Biz anlatamıyor muyuz projeleri. Muhalefet mi ettik size?"

ENGİNYURT'TAN İLK AÇIKLAMA

İhraç talebinin ardından Twitter hesabından açıklamada bulunan Cemal Enginyurt, **"Fındık üreticisinin hakkını savunmak, vatani savunmak gibidir. Fındıkta oynanan oyunlara karşı durmanın bedeli ağırda olsa; bu bedeli ödemek Ordulular adına şereftir. Şerefin tavizi olmaz. MHP, vazgeçilmez sevdamdır."** ifadelerini kullandı.

Cemal Enginyurt
@cenginyurt52

FINDIK ÜRETİCİSİNİN HAKKINI SAVUNMAK,VATANI SAVUNMAK GİBİDİR.FINDIKTA OYNANAN OYUNLARA KARŞI DURMANIN BEDELİ AĞIRDA OLSA; BU BEDELİ ÖDEMEK ORDULULAR ADINA ŞEREFTİR. ŞEREFİN TAVİZİ OLMAZ. MHP, VAZGEÇİLMEZ SEVDAMDİR.

Hakkında tecavüz iddiası bulunan HDP'li Tuma Çelik ihraç edildi

Adı tecavüz iddialarına karışan HDP'li Mardin Milletvekili Tuma Çelik HDP'den ihraç edildi.

Mardin Cumhuriyet Başsavcılığı'nın bir kadının şikayeti üzerinde hakkında **"nitelikli cinsel tecavüz"** suçundan iddianame düzenlediği Mardin Milletvekili Tuma Çelik, partisiden ihraç edildi.

Mardin Cumhuriyet Başsavcılığı'nın hazırladığı iddianameye göre 24 Haziran 2018 seçimleri öncesinde Mardin'de bir toplantıya katılan Çelik, toplantının yapıldığı binada bir kadına tecavüz etti. Çelik'in dokunulmazlığının kaldırılmasını öngören fezleke de TBMM'ye gönderilmişti.

TBMM'deki süreç, Anayasa 83 ve İçtüzük 131 ve 132. maddeler uyarınca devam edecek. Anayasa'nın 83. maddesi, seçimden önce veya sonra bir milletvekilinin suç işlediği iddia edilmesi durumunda Meclis kararı olmadıkça sorguya çekilemeyeceği, tutuklanamayacağı ve yargılanmayacağını düzenleniyor.

Ancak aynı madde ağır cezayı gerektiren suçüstü hali ve Anayasa'nın 14. maddesinde sayılan suçları bu hükmün dışında bırakıyor.

ABD Hava Kuvvetleri, Türkiye'ye ait F-35'leri kendi envanterine kaydetti

ABD Hava Kuvvetleri, Türk Hava Kuvvetlerine ait olması gereken 8 adet F-35 uçağı kendi envanterine kaydetti.

Müşterek Taarruz Uçağı (JSF) Programı kapsamında Türk Hava Kuvvetleri için üretilen sekiz adet F-35A Lightning II uçağı, ABD Hava Kuvvetleri envanterine devredildi.

ABD HAVA KUVVETLERİ ENVANTERİNE ALINDI

Geçtiğimiz günlerde ABD Senato komitesi, ABD Hava Kuvvetleri'ne, Türkiye için üretilen sekiz adet F-35A uçağını modifiye etme yetkisi vermişti. Bu kapsamda Lockheed Martin tarafından Türk Hava Kuvvetleri için üretilen ancak S-400 tedariki bahanesiyle uygulanan ambargo sebebiyle Türkiye'ye gelemeyen ve 7. Ana Jet Üs Komutanlığı'na konuşlandırılmayan F-35A uçakları, boyamaları değiştirilerek ABD Hava Kuvvetleri envanterine alındı.

TÜRKİYE'NİN ADINI SİLMİŞTİ

F-35 savaş uçağının ana yüklenicisi olan ABD'li Lockheed Martin şirketi, geçtiğimiz hafta tepki çekici bir karara imza atmış, F-35 savaş uçağı ile ilgili olarak açılan web sitesinde bulunan "Küresel Katılımcılar" listesinden Türkiye'nin adını silmişti.

AB liderleri koronavirüsle mücadele anlaşmasını sonunda kabul etti

AB üyesi 27 ülke lideri günlerce süren görüşmelerin ardından, salgının sonuçlarıyla mücadele için 750 milyar euro'luk ekonomik kurtarma paketi üzerinde anlaştı.

Avrupa Birliği üyesi 27 ülkenin lideri, yeni tip koronavirüsün ekonomik etkilerine karşı hazırlanan kurtarma programı ve gelecekteki bütçe konusunda cuma gününden bu yana devam eden müzakerelerde anlaşma sağlayamamıştı. Zirvenin beşinci gününde AB üyesi 27 ülke lideri, salgının sonuçlarıyla mücadele için 750 milyar euro'luk ekonomik kurtarma paketi üzerinde anlaştı.

AB Konseyi Başkanı Michel'in başkanlık ettiği zirveye, üye 27 ülkenin devlet veya hükümet başkanları ile AB Komisyonu Başkanı Von der Leyen katıldı.

Zirvede, salgının ekonomik etkilerine karşı hazırlanan toplam 750 milyar euroluk ekonomik kurtarma programı ile yaklaşık 1 trilyon euroluk AB'nin 2021-2027'deki bütçesini belirleyecek 'Çok Yıllı Mali Çerçeve' taslağı müzakere edildi.

Liderler, kurtarma programının boyutunu, içerisindeki hibe ve kredilerin miktarını ve bunlar için uygulanacak denetim mekanizmasıyla koşullarını ele aldı. AB'nin 2021-2027 dönemi bütçesini de müzakere eden liderler, bütçenin boyutunu, harcama alanlarını ve üye ülkelerin gelecekteki bütçeye ne oranda katkı sağlayacaklarını tartıştı.

GÖRÜŞMELER GÜNLERCE SÜRDÜ

AB ülkeleri içinde 'Tutumlu 4'lü' olarak adlandırılan Hollanda, Danimarka, İsveç ve Avusturya, özellikle kurtarma programındaki hibeleri soğuk karşılıyor. Bu ülkeler, ihtiyaç duyan AB ülkelerine "koşullu" biçimde kredi verilmesini ve bunların ileride geri ödenmesini istiyor. Söz konusu ülkeler, hibe verilmesi durumunda sıkı bir denetim mekanizması talep ediyor.

İKİ ÜLKEDEN VETO TEHDİDİ

Macaristan ve Polonya, AB fonlarının hukukun üstünlüğü şartına bağlanmasına soğuk bakıyor. Böyle bir durumda bütçe ve kurtarma programını veto etmeyi planlıyor.

AB bütçesi ve kurtarma programına ilişkin karar, üye ülkelerin AB Konseyindeki oy birliği ve Avrupa Parlamentosu (AP) onayıyla alınıyor.

Ali Ekber YILDIRIM

21 Temmuz 2020

Türkiye'nin yararlanamadığı en büyük zenginlik; fındık

Fındıkta yeni sezona günler kala rekolte tartışması alevlendi. Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin 665 bin ton olarak açıkladığı 2020 rekoltesi tartışılıyor.

Türkiye, fındık üretiminde ve ihracatında açık ara dünya birincisi. Fakat üretimin ne kadar olduğu konusunda güvenilir, inandırıcı bir tespit yapılamıyor.

Üreticinin beklediği fındık fiyatının ise Kurban Bayramı öncesinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından açıklanması bekleniyor. Geçen yıl Toprak Mahsulleri Ofisi'nin (TMO) fındık alım fiyatı Giresun kalite için kilo başına 17 lira, levant kalite için 16 lira 50 kuruş ve sivri fındık için 15 lira 50 kuruş olarak açıklandı. Mayıs ayında TMO'nun satışa çıkardığı 20 bin ton fındığa 420 bin ton talep geldi. Satış fiyatı da 24 liraya kadar çıktı.

Şimdi 2020 ürünü fındık fiyatının ne olacağı merakla bekleniyor.

Fındıkta genel görünüm

Sezon öncesi, fındıktaki durumu kısaca hatırlatalım. TMO'nun 2019 Fındık Raporu ile Tarım ve Orman Bakanlığı Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü Ürün Masaları'nın yayımladığı Fındık Değerlendirme Raporu'na göre, son 5 yıllık veriler baz alındığında dünya fındık üretiminin yüzde 64'ü Türkiye'de üretiliyor. Türkiye'yi yüzde 8 ile İtalya, yüzde 3 ile Azerbaycan, yüzde 2 ile ABD, yine aynı oranla İran ve Gürcistan izliyor.

Türkiye'de yasa ile fındık dikimine izin verilen 16 il ve bu illere bağlı 123 ilçe var. Ancak, Çiftçi Kayıt Sistemi'ne göre 43 ilde fındık yetiştiriliyor. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre 2001 yılında 555 bin hektar olan fındık dikim alanı 2019 yılında yüzde 37'lik artışla yaklaşık 760 bin hektara ulaştı.

Fındık üretimi yıllara göre önemli farklılıklar gösteriyor. 2016 yılında 420 bin ton olan kabuklu fındık üretimi 2019'da 776 bin tona ulaştı. Son 5 yıllık üretim ortalaması 606 bin ton

İhracat arttıkça gelir azalıyor

Dünyada son 5 yılda gerçekleştirilen fındık ve mamulleri ihracatına konu olan ürünlerin kabuklu fındık olarak karşılığı ortalama 711 bin ton. Bu ihracatın yüzde 71'ini Türkiye gerçekleştirdi. Türkiye'nin 2018/19 üretim sezonunda yaptığı fındık ihracatının yüzde 56'sı iç fındık, yüzde 19'u işlenmiş iç fındık, yüzde 25'i ileri işlenmiş iç fındık ve yüzde 0.15'i kabuklu fındık oluşturuyor.

İhracatla ilgili en çarpıcı olanı ise, Türkiye'nin fındık ihracatı arttıkça gelirinin azalması. Daha çok fındık ihraç edip daha az gelir elde ediyoruz. Bu da aslında fındık üretimi ve ihracatı ile ilgili Türkiye'nin bir politikası olmadığını, fındık ihracatını başkalarının yönlendirdiğini, parayı da başkalarının kazandığını gösteriyor. Karadeniz Fındık ve Mamulleri İhracatçıları Birliği'nin son 5 yıllık ihracat verilerine bakıldığında bu gerçek çok net görülüyor.

Türkiye, 2015 yılında 240 bin 137 ton iç fındık ihraç ederek 2 milyar 827 milyon dolar döviz girdisi sağladı. Fındığın kilosunu ortalama 11 dolar 77 sente ihraç etti. 2016 yılında ihracat 227 bin 556 ton, ihracat geliri 1 milyar 981 milyon dolar oldu. Kilo başına ihracat 8 dolar 71 sent. 2017 yılında ihracat 269 bin 623 tona yükseldi, ama ihracat geliri bir önceki yıla göre gerileyerek, 1 milyar 876 milyon dolara düştü. Kilo başına fındık ihracat değeri 6 dolar 96 sente düştü. 2018 yılında ihracat miktarı bu kez 279 bin 251 tona yükseldi. İhracat geliri yine düştü ve 1 milyar 635 milyon dolara geriledi. Türkiye 2015'te fındığın kilosunu 11 dolar 77 sente ihraç ederken, 2018'de 5 dolar 86 sentten satabildi. 2019 yılında ise 319 bin 772 ton iç fındık ihraç edildi. İhracat geliri 2 milyar 28 milyon dolar oldu. Fındığın kilosu ortalama 6 dolar 35 sentten ihraç edildi.

Türkiye'nin fındıkta rekolteyi değil, ihracatı tartışması gerekiyor. İhracat miktarı artmasına rağmen elde edilen gelir neden düşüyor? Kilo başına ihracat geliri ortalama 11.77 dolardan 6.35 dolara neden gerilediğini tartışmak gerekiyor.

Herkesin rekoltesi farklı

Türkiye İstatistik Kurumu, 2020 Bitkisel Üretim ilk tahmininde 2019 fındık rekoltesinin 776 bin ton olduğunu, bu yılki rekoltenin geçen yıla göre yüzde 22.7 oranında düşüşle 600 bin ton olacağını açıkladı. Toprak Mahsulleri Ofisi ile Tarım ve Orman Bakanlığı Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü Ürün Masaları kapsamında 17 Temmuz

2020'de yayınlanan Fındık Değerlendirme Raporu'nda da Türkiye İstatistik Kurumu'nun ilk tahmini olan 600 bin tonluk rekolte bilgisine yer verildi.

İhracatçılar tahminini revize edecek

Karadeniz Fındık ve Mamulleri İhracatçıları Birliği, çiçek sayımına dayalı olarak yaptığı ilk tahminde 2020 fındık rekoltesinin 613 bin ton olacağını duyurdu. Ancak, ihracatçıların nihai rekolte tahminini bu hafta açıklamaları bekleniyor. Uluslararası Sert Kabuklu ve Kuru Meyveler Konseyi (INC) ise, Türkiye'nin 2020 fındık rekoltesini 620 bin ton olacağını, 70 bin tonluk stokla fındık arzının 690 bin ton olacağını açıkladı.

Türkiye iç fındık ihracatı (yıl bazında)

Yıllar	İhracat miktarı (İç/Ton)	İhracat bedeli (Bin \$)	Birim ihrac fiyatı (\$/Kg)
2015	240.137	2.827.316	11.77
2016	227.556	1.981.334	8.71
2017	269.623	1.576.575	6.96
2018	279.251	1.635.236	5.86
2019	319.772	2.028.728	6.35

BAKANLIĞIN TAHMİNİ 665 BİN TON

Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli, Ordu'da fındık rekoltesini 665 bin ton olarak açıkladı. Fındık fiyatını Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından açıklanacağını belirten Pakdemirli özetle şunları söyledi: "Fiyat işi Cumhurbaşkanımızdır. Rekoltemiz ne? Çok ciddi bir çalışma yaptı arkadaşlar, defalarca irdeledi, defalarca rekolte önüme geldi, defalarca geriye gönderdim. İlk tahminlerin ötesinde bir rekoltemiz var gibi gözüküyor. Bu biraz daha azabilir belki, sezon içerisinde bir miktar daha azalabilir ama görünen o ki ilk defa burada açıklıyorum; 665 bin ton fındık rekoltemiz var."

Pakdemirli'nin açıklamalarından anlaşıldığı kadarıyla rekolte konusunda bir kaç farklı tahmin ortaya çıkıyor. Pakdemirli diyor ki; "defalarca rekolte önüme geldi, defalarca geri gönderdim. İlk tahminlerin ötesinde bir rekoltemiz var gibi gözüküyor." Bu sözlerden anlaşılan, rekolte rakamı defalarca değiştirilmiş.

Fındığın fiyatı, alım politikası, üretim maliyeti, ihracat fiyatı ve diğer birçok uygulama rekolteye göre belirleniyor. Elinizdeki veri doğru ise, doğru politikalar

uygulayabilirsiniz. Rekolteyi olduğundan yüksek gösterirseniz fiyat düşer. Olduğundan az gösterirseniz bu kez fiyat yükselir. Her durumda birileri zarar eder. Bu nedenle rekolte tahmininin doğru yapılması, fındıkta bir çok uygulamanın doğru olmasını sağlar.

Özetle, tarımda Türkiye'nin en önemli zenginliği olan fındıkta rekolte tartışması yaşanırken, biz rekolteyi tartışırken ihracat rakamlarına da yansıdığı gibi birileri fındıktan bizden daha fazla para kazanıyor.

Alaattin AKTAŞ

21 Temmuz 2020

Bireysel yatırımcı bu sıralamaya bakıp yerini görsün!

Borsadaki yerli bireysel yatırımcıların sayıca yüzde 0.96'sı, hisse senedi portföyünün yüzde 52.43'ünü elinde bulunduruyor.

Belgesellerde görürüz; denizlerde sabırla dolaşarak yem arayan devasa balıklar vardır... Yüzde 0.96 ve yüzde 52.43, bu devasa balıkları ve yem ararken bu devlere yem olanları hatırlatmıyor mu?

Dün başladığımız konuyla devam edelim. Borsada başrolde 24 bin yatırımcı olduğunu, bu 24 bin yatırımcının hisse senetlerinin yüzde 88'ini elinde bulundurduğunu, 1.5 milyonu aşkın yatırımcının ise adeta figüran rolüyle toplam hisse senedi portföyünde yüzde 12'lik bir paya sahip olduğunu belirtmiştik.

Bugün daha sfesifik bir yatırımcı kitlesinin, yerli bireysel yatırımcıların, yani vatandaşın durumuna bakmak istiyoruz.

Haziran ayı itibarıyla Borsa İstanbul'da 1 milyon 552 bin yerli bireysel yatırımcının hisse senedi bulunuyor. Kağıt üstünde böyle. Ama bazı yatırımcıların borsa ile ilgileri kalmamış. Binlerce kişinin BİST'teki senedi satılamayacak küçüklükte kırıntı tutarlardan oluşuyor.

Bir liradan, evet yanlış yazmadım bir liradan daha düşük portföye sahip yatırımcı sayısı tam 82 bin kişi. Bu kişiler belli ki zamanında alım satım yapmış ve kırıntı diye nitelenebilecek şekilde bir miktar kalmış. Bu 82 bin kişinin ortalama portföyü zaten 29 kuruş!

Ama devamı var! 2 lira ile 100 lira arasında portföyü olan kişi sayısı da 378 bin.

101 lira ile 1.000 lira arasında portföye sahip olanların sayısı da 133 bin düzeyinde.

Hisse senedi toplamı 1.000 liranın altında olanların borsada kayda değer bir işlem yaptığı söylenemez. Aslında bu durumdakiler yatırımcı bile sayılmaz.

Borsada her biri 1.000 liradan az portföye sahip olan tam 594 bin kişi var. Bu sayının önemini anlamak için toplam yatırımcı sayısının 1 milyon 552 bin olduğunu bir kez daha hatırlatalım. Yani görünürdeki her 100 yatırımcının 38'inin borsada pek parası yok. Zaten bu 594 bin kişinin ortalama portföy büyüklüğü yalnızca 109 lira.

1.5 milyon kişi 14 bin kişi etmiyor!

Hisse senedi sahibi kişi sayısı 1 milyon 552 bin ve bu kişilerin elinde 135.5 milyar liralık hisse senedi bulunuyor. Tabii ki bu senetler herkese eşit dağılmıyor.

Acaba bu kadar senet ağırlıkla kaç kişide toplanıyor?

Borsada neredeyse parası olmayanların oranını verdik; yüzde 38.

Borsanın “zenginlerini” de verelim; 41 bin kişinin 250 bin lira ile 500 bin lira arasında, yaklaşık 20 bin kişinin de 500 bin lira ile 1 milyon lira arasında parası var.

Toplam yatırımcı sayısını “1 milyon liradan düşük portföye sahip olanlar” ve “1 milyon liradan fazla portföye sahip olanlar” şeklinde ikiye ayıralım.

1 milyon liranın altında tutarda hisse senedine sahip kişiler toplam portföyün yüzde 47.57'sine sahip. Her biri 1 milyon liranın üstünde portföyü bulunan yaklaşık 15 bin yatırımcı ise portföyün yüzde 52.43'ünü elinde bulunduruyor.

İşte bu yüzden 1 milyon 537 bin kişi 14 bin 872 kişi etmiyor!

Milyonun altı-milyonun üstü demeyelim de, bir başka yaklaşımla “100 binin altı-yüz binin üstü” diye bakalım. 100 bin liraya kadar hisse senedine sahip yatırımcı sayısı 1 milyon 365 bin ve bu kişiler toplam hisse senedinin ancak yüzde 14'üne sahip.

Bireysel yatırımcıların portföy büyüklüğüne göre dağılımı (Haziran)

Portföy (TL)	Yatırımcı sayısı	Portföy (Milyon TL)	Pay (Yüzde)		Ortalama portföy (TL)
			Sayıda	Portföyde	
0 - 1	81.784	0,02	5,27	0,00	0,29
2 - 100	379.426	8	24,44	0,006	20
101 - 1.000	132.588	57	8,54	0,04	428
1.001 - 5.000	175.856	475	11,33	0,35	2.700
5.001 - 10.000	121.822	889	7,85	0,66	7.298
10.001 - 20.000	143.168	2.070	9,22	1,53	14.457
20.001 - 50.000	198.712	6.472	12,80	4,78	32.571
50.001 - 100.000	132.269	9.436	8,52	6,96	71.338
100.001 - 250.000	110.586	17.138	7,12	12,65	154.978
250.001 - 500.000	41.452	14.331	2,67	10,58	345.720
500.001 - 1.000.000	19.700	13.585	1,27	10,02	689.600
1.000.001 ve üstü	14.872	71.053	0,96	52,43	4.777.626
Toplam	1.552.235	135.513	100,00	100,00	87.302

Bireysel yatırımcıların portföy büyüklüğüne göre birikimli dağılımı (Haziran)

	Yatırımcı sayısı	Portföy (Milyon TL)	Pay (Yüzde)		Ortalama portföy (TL)
			Sayıda	Portföyde	
0 - 1	81.784	0,02	5,27	0,00	0,29
0 - 100	461.210	8	29,71	0,006	17
0 - 1.000	593.798	65	38,25	0,05	109
0 - 5.000	769.654	540	49,58	0,40	701
0 - 10.000	891.476	1.429	57,43	1,05	1.603
0 - 20.000	1.034.644	3.498	66,66	2,58	3.381
0 - 50.000	1.233.356	9.971	79,46	7,36	8.084
0 - 100.000	1.365.625	19.406	87,98	14,32	14.211
0 - 250.000	1.476.211	36.545	95,10	26,97	24.756
0 - 500.000	1.517.663	50.876	97,77	37,54	33.522
0 - 1.000.000	1.537.363	64.461	99,04	47,57	41.929
1.000.001 ve üstü	14.872	71.053	0,96	52,43	4.777.626
Toplam	1.552.235	135.514	100,00	100,00	87.302

Büyük balık-küçük balık!

Yalnızca bizde değil tabii ki, tüm borsalarda güçlü olan, iyi araştırma yapan, en önemlisi de belli bir zamanda kullanması gereken parayı hisse senedine bağlayıp çok zarar edince bile satmak zorunda kalmayan yatırımcı karlı çıkabilir.

Ama bu sayılar gösteriyor ki, borsaya çok az sayıda güçlü yatırımcı hakim durumda. Paraları çok ve piyasayı istedikleri yöne çekme gücüne sahipler.

Bu yazının dünküyle birlikte değerlendirilmesinde de fayda var. Asıl güçlü yatırımcılar yabancı tüzel kişiler, fonlar... Ama işte görülüyor ki yerli bireysel yatırımcılarda da müthiş bir güç dengesizliği söz konusu.

Anında kapılan küçük balık olmamak biraz da yatırımcının elinde. Ama biz biraz da baştan kaybediyor; hisse senedi piyasasını “Borsada oynamak” olarak nitelemek suretiyle burayı bir oyun, bir kumar alanı gibi görüyoruz.

Arada belgesel izlemekte yarar var; denizler ağzını açmış bir şekilde dolaşan devasa balıklarla dolu; aman dikkat!

Abdulkadir Selvi

aselvi@hurriyet.com.tr

Kılıçdaroğlu, Ayasofya davetini geri çevirdi

21 Temmuz 2020

Ayasofya'da bu cuma günü 86 yıl aradan sonra cuma namazı kılınacak. Cumhurbaşkanı Erdoğan, namazla ilgili davetleri Diyanet'in yapacağını söylemişti. Diyanet İşleri Başkanı Prof. Ali Erbaş, cuma namazına davet edilecek isimleri bizzat aramaya başladı. Erbaş dün CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nu arayarak Ayasofya'da kılınacak olan ilk cuma namazı için davet etti. Kılıçdaroğlu'nun, Ayasofya davetini geri çevirdiği ve "Gelmeyeceğim" diye yanıt verdiği söyleniyor.

Ayasofya'da cuma namazı CHP'de polemik konusu olmuştu. CHP'li Muharrem İnce, "Davet gelirse Ayasofya'da ilk namaza giderim" demişti. CHP İstanbul İl Başkanı Canan Kaftancıoğlu ise "Muharrem İnce herkesin yerine gider" diyerek eleştirmişti.

Ayasofya bu milletin yüzyıllık rüyasıydı. CHP, Ayasofya'nın açılmasına karşı çıkmadı. Doğru olanı yaptı. Elbette ki cuma namazı kılıp kılmamak insanların kendi takdiridir. Ancak Ayasofya'da ilk cumanın anlamı farklı. Milletin yüzyıllık heyecanı ile birlikte olmak demektir. Millete duygudaşlık yapmak demektir. Keşke Kılıçdaroğlu da cuma günü Ayasofya'da olsaydı, milletin gönlünde ayrı bir yer tutardı.

AKŞENER KATILIYOR

Kılıçdaroğlu katılmıyor ama Akşener katılıyor. Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş, İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener'i de arayarak Ayasofya'da kılınacak ilk cuma namazına davet etmiş. Akşener, Diyanet İşleri Başkanı'nın davetinden memnun kaldığını ifade edip cuma günü Ayasofya'da olacağını bildirmiş.

KADINLARA ÖZEL BÖLÜM

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Ayasofya'da kılınacak cuma namazında kadınlara özel bir bölüm ayrılması için talimat verdiği söyleniyor. Erdoğan'ın kadınların rahatça ibadetlerini yerine getirebilmeleri için Ayasofya Camisi'nin içinde kadınlara yer ayrılmasını istediği ifade ediliyor. Ayasofya'daki ilk cuma namazına Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın eşi Emine Erdoğan ile kızları Esra

Albayrak ile Sümeyye Erdoğan Bayraktar'ın da katılması bekleniyor.

ANKETLER NE DİYOR?

Türkiye'deki gelişmelerin yansımalarını anketler üzerinden izlemeye ayrı bir özen gösteriyorum. O nedenle Dr. Hilmi Daşdemir'in başkanı olduğu Optimar'ın 10-14 Temmuz tarihleri arasında yaptığı anketten bazı verileri paylaşacağım.

AYASOFYA'YA DESTEK YÜKSELDİ

Optimar halka Ayasofya'yı da sormuş. Ankete katılanların yüzde 60'ı Ayasofya'nın cami olarak ibadete açılmasını doğru buluyor. "Müze olarak devam etmeliydi" diyenlerin oranı ise yüzde 27 seviyesinde kalıyor. "Kilise olsun" diyenler ise hiç yok. Herhangi bir fikri olmayanların oranı ise yüzde 12.2'ye tekabül ediyor. Ayasofya kararını Türk halkının önemli bir bölümü destekliyor. Ayasofya'yla ilgili tartışmaların kamuoyunun oluşturulması açısından etkili olduğunu söyleyebiliriz. Haziran ayı araştırmasında cami olarak açılmasını destekleyenlerin oranı yüzde 42.8'ken, "Müze olarak kalmalı" diyenler yüzde 23 seviyesindeydi. "Fikrim yok" diyenlerin oranı ise yüzde 20.6 seviyesindeydi. Hem cami, hem müze olsun diyenler ile "Fikrim yok" diyenlerin oranı azalmış, bu süreçte Ayasofya'ya destek yükselmiş.

CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİNDE ERDOĞAN

Sizi rakamlara boğmak istemiyorum. O nedenle anketten birkaç siyasi başlığı daha aktarmak istiyorum. Ankete katılanların yüzde 38.4'ü Cumhurbaşkanlığı seçiminde Erdoğan'a oy vereceğini söylüyor. Onu yüzde 7.0'yle Ekrem

İmamoğlu izliyor. Erdoğan kendisine en yakın isme 5 kat fark atıyor. İlk beşte 5.6'yla Meral Akşener, 4.7'yle Selahattin Demirtaş ve 4.0'la Mansur Yavaş yer alıyor.

“Bu hafta Cumhurbaşkanlığı seçimi olsa kime oy verirdiniz” diye sorulduğunda Erdoğan diyenlerin oranı yüzde 43.6'ya yükseliyor. Erdoğan'ın karşısında Abdullah Gül, Muharrem İnce, Selahattin Demirtaş sorulduğunda Erdoğan açık ara önde yer alıyor. En yakın Ekrem İmamoğlu ve Mansur Yavaş çıkıyor. Belli ki Erdoğan karşıtı cephe yeni isimler istiyor.

PERVİN BULDAN: ‘BU İŞİN PEŞİNİ BIRAKMAYACAĞIZ’

HDP Eş Genel Başkanı Pervin Buldan, Mardin milletvekili Tuma Çelik'in D.K. isimli kadına tecavüz ettiği ve Muş milletvekili Mensur Işık'ın eşini dövdüğü iddiaları karşısında çok tepkiliydi. Pervin Buldan'ın iki kadına yönelik tecavüz ve şiddet olayları karşısında rahatsız olduğundan emindim. Ama bu kadar tepkili olduğunu tahmin etmiyordum. “Bu olayın peşini asla bırakmayız” dedi. Buldan'la konuştuğumuz sıralarda HDP Disiplin Kurulu toplantısı devam ediyordu. “Mensur Işık kesin olarak ihraç edilecek. Bunu kabullenmemiz mümkün değil. Zaten Tuma Çelik istifa etti” dedi. Pervin Buldan'la Tuma Çelik'le ilgili tecavüz iddiasını da konuştuk. “Biz D.K. isimli kadınla başından beri görüşüyoruz. Bize ilk başta asla bir tecavüzden söz edilmedi. Bize iki tarafın gönüllü olarak birlikte oldukları ifade edildi. Bize ilk başta tecavüz denilseydi çok farklı hareket ederdik. Daha sonra ne oldu bilemedim, tecavüz denildi. Burada kadının beyanı esastır. Zaten kadın bize ilk başta tecavüze uğradığını söylese hemen gereğini yerine getirirdik. Yine de gereği yerine getirilecek” dedi.

Doğru olan tavır bu. Nerede kadınları mağdur eden varsa, şunu bilmeli ki yaptıkları yanlarına kâr kalmayacak. Bedelini ödeyecekler. Siyasetçiye siyasi hayatı, ünlüyse şöhretleri son bulacak. Onlar bir kadının hayatını zindan ettikleri için onların hayatları da zindan olacak.

Devletçilik ve planlama olmadan kalkınamayız

Esfender KORKMAZ

21 Temmuz 2020

Birinci Dünya Savaşı, 1930 iktisadi buhranı ve sonrasında İkinci Dünya Savaşı, insanlığın 50 yılını götürdü. Genel olarak savaşların ve buhranın ekonomik maliyeti, üretimde daralma, enflasyon, gelişmekte olan ülkelerin kamu borçların da artış, işsizlik ve yoksulluk olarak sonuçlandı. Ekonomik sorunlar Demokrasinin askıya alınmasına, dikta rejimlere neden oldu. Dünya Hitler Faşizmini yaşadı. Bu süreçten gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin tümü etkilendi.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında gelişmekte olan ülkelerin kalkınması için "İktisat literatüründe **"Kalkınma iktisadı"** öne çıktı.

Aynı paralelde, gelişmekte olan ülkelerin; tarım sektöründe işgücü fazlalığı ve gizli işsizlik, ekonomide faktör verimliliğinin düşük olması, sermaye birikiminin yetersiz olması, Ar-Ge ve teknolojiye yetersizlik, hızlı nüfus artışı, ikili ekonomik yapı, piyasaların daha sığ olması nedeni ile bu ülkelerde kalkınma ve ekonomik istikrar için devlet ve planlama önem kazandı.

Türkiye’de, 1930 sonrası devletçiliğin başarılı olması da, 1933-1938 arasındaki birinci sanayi planının başarısından ileri geliyor. Birinci sanayi planı döneminde devlet hedeflerin üstünde altyapı, fabrika yapmış aynı zamanda demiryolları ve limanları millileştirilmiştir.

1980 öncesi Dünyada yaşanan yüksek enflasyon ve 1984 Latin ülkeleri borç krizi nedeni ile Keynesgil politikalar suçlandı. 1980 sonrası Monaterist politikalar öne çıktı ve küreselleşme süreci ile kalkınma iktisadı rafa kaldırıldı. Gerçekte ise yozlaştırılan bu politikalar Keynesgil politikalar değildi. Özellikle bizde ve Latin ülkelerinde ekonomik istikrarın bozulması siyasi popülizm nedeniyle oldu.

Küreselleşme süreci, devletin zayıflamasına, planlamanın kaldırılmasına; spekülasyonun hâkim olduğu başboş piyasaya, dünyada ekonomik kriz aralığının sıklaşmasına, kriz maliyetlerinin fakir halkın ve çalışanların sırtına yüklenmesine neden oldu.

Dünyada ekonomik krizlerin temelde iki nedeni olmuştur;

· **Birisi spekülâtörlerin piyasaları bozmaları ve hükümetleri kontrol etmeleri;**

· **İkincisi ise siyasi popülizmdir.**

Devletçilik ve planlama spekülâtif piyasaların ve popülizmin panzehiridir.

1) Gelişmekte olan ülkelerin kalkınmasında piyasa başarısızlığını en aza indirmek gerekir. Bunun içinde devletin piyasaya müdahale etmesi, rekabet altyapısı sağlaması ve kurumsal yapıyı geliştirmesi gerekiyor.

Devlet piyasada spekülâtif faaliyetleri önler ve rekabetin önünü açar. Elbette bu devletin kurumsal devlet olması gerekir. Türkiye de Devlet-Piyasa optimum dengesini kurmak zorundayız.

2) Makro planlama da, hem spekülasyonun önlenmesi açısından önemlidir hem de siyasilerin popülizmini frenler.

Planlama ile sermaye piyasası ve reel ekonomi arasında, finans sektörü ile reel sektör arasında koordinasyon ve denge sağlanır. Spekülâtif piyasalar önlenmiş olur.

Popülizm kaynakların en etkin bir şekilde dağılmasını engeller. Çünkü popülizmde hedef kamu ve özel kaynakların etkin dağıtılması değil, siyasi oy hesabıdır.

Planlama, gerek özel tasarrufların ve gerekse kamu kaynaklarının önceden hangi alanlara tahsis edileceğini düzenler. Kamu kaynakları yasayla, özel tasarruflar teşviklerle yönlendirilir. Bu yolla

siyasilerin kamu kaynaklarını popülizm için kullanması önlenmiş olur.

Türkiye de, 1963-1968 siyasi popülizm olmadığı için birinci beş yıllık planda yüksek büyüme sağlanmıştır. Enflasyon düşük kalmıştır.

Elbette, devletçiliğin ve planlamanın başarılı olması için kurumsal devlet, demokratik ve hukuki altyapı olmalıdır.

İbrahim Kahveci

Gerçekte ne kadar dolar aldık?

Aslında dolar değil, döviz dememiz gerekiyor. Ama yaygın söylem olduğundan dolar diyoruz. Zaten Kasım 2016 kampanyası da 'dolarını bozdur' değil miydi?

Şimdi bir noktaya değinmemiz gerekiyor.

Efendim yabancı para mevduatları şuradan buraya çıkmış. Son 6 ayda şu kadar döviz alınmış... Aslında burada dikkatlerden kaçan bir durum var.

Mesela BDDK'nın haftalık verilerine göre 2020 başında yabancı para mevduatları 221,4 milyar dolarmış. Şimdi ise 226,4 milyar dolar. Kısaca şunu söylüyoruz: Bu yılın ilk beş ayında döviz hesapları 5 milyar dolar arttı.

Gerçekte 5 milyar dolar mı aldı Millet?

2018 başında ise yabancı para (YP) mevduatları 202,1 milyar dolarmış. Şimdi ise 226,4 milyar dolar (10 Temmuz)... Kısaca buradan şunu söylüyoruz: Son 2,5 yılda döviz hesapları 24,3 milyar dolar arttı.

Gerçekte 24,3 milyar dolar mı aldı Millet?

Bu söylem aslında doğruyu ifade etmiyor. Gerçek döviz alım rakamı bu söylemin çok daha üzerinde. Çünkü net rakam burada verilmiyor.

Net rakam ne olabilir?

Bakınız Merkez Bankası 17 Temmuz günü Özel Sektör Dış Borç verilerini açıkladı. Buna göre özel sektör sadece bu yılın ilk 5 ayında 17 milyar 296 milyon dolar uzun vadeli borcunu azalttı. Kısa vadeli borçları da 1 milyar 415 milyon dolar azaldı. Yani dış borç ödedi.

Özel sektörün 2018 başına göre de dış borçları şu şekilde değişmiş:

Uzun vadeli dış borçlar: -45 milyar 564 milyon dolar

Kısa vadeli dış borçlar: -7 milyar 703 milyon dolar

Şimdi tekrar edelim: 2020 yılı ilk beş ayında sadece 5 milyar dolar artmış gibi gözükken döviz alımı aslında 18,7 milyar dolarlık özel sektör dış borç ödemesi ile beraber ele alınmalıdır. Kamu sektörü de bu hesaba katılarak elbette net rakama

ulaşılır. Hazine'nin nakit dengesine baktığımızda da orada Ocak-Mayıs arasında net 1 milyar dolarlık kamu borçlanması gözüküyor.

Şimdi bu yılı özetleyelim: Parite etkisi hariç tutulduğunda yabancı para mevduatları 5 milyar dolar net artış göstermiş. Ama kamu +1 milyar dolar borçlanırken, özel sektör ise -18,7 milyar dolar borç ödemiş. Bu hesaba göre kabaca bu yılın ilk beş ayında alınan döviz tutarı 23,7 milyar dolar olarak karşımıza çıkıyor.

Bir de 2018'den bu yana ne olmuş; ona bakalım: Döviz hesapları 24,3 milyar dolar artış göstermiş ama özel sektör 53,3 milyar dolar net dış borç ödemesinde bulunmuş. Aynı dönemde Hazine ise 6 milyar dolar net borçlanmaya gitmiş. Bu hesaba göre de net döviz alımı 24,3 milyar dolar değil, 71,6 milyar dolar olarak görülmektedir.

Aslında burada detay bazı noktalar var. Mesela yukarıda değindiğim gibi parite etkisi oluşuyor. Parite etkisi nedir? Biz döviz stokunu dolar olarak ifade ediyoruz. Oysa doların da değeri euro gibi diğer para birimlerine karşı değişiyor. Parite artınca 1 euro 1,15 dolara yükseldi. Oysa bu oran Nisan ayında 1,08 dolardı.

Ayrıca kamunun Merkez Bankası gibi ve haricinde de dış borçlanma araçları kullandığını görüyoruz. Bu özel hesapları Hazine ve Maliye Bakanlığının 'Dış Borç' verilerinden görüyoruz.

2018-2020 -I. çeyrek arasında özel sektör 63,4 milyar dolar net dış borç ödemiş görülmektedir. Aynı dönemde ise kamu 33 milyar dolar ve MB 6,6 milyar dolar net borç almıştır. Böylece net dış borç 23,7 milyar dolar ödenmiştir.

Lakin yine tam da bu zaman aralığındaki 17,1 milyar dolarlık döviz mevduat artışı tek başına döviz talebini ifade etmiyor. Buna en azından 23,7 milyar dolar daha ekleyip, toplam döviz alımının 40,8 milyar dolar olduğunu söyleyebiliriz.

Burada neyi ifade etmeye çalışıyoruz?

Öncelikle döviz alımı sadece spekülasyon ve/veya yatırım amacı ile olmuyor. Özel sektörün 253,5 milyar dolar daha dış borcu bulunuyor.

Ülkemize artık döviz gelmediği gibi 2018 yılından beri net dış borç ödemek durumundayız; yani döviz gidiyor.

Döviz konusunda sorunumuz ciddi. Öyle devri daim makineleri ile bu iş ne kadar sürebilir?

Bu konuya meydanlarda meydan okuyarak da çare bulamayız.

Peki, ne olacak?

İşte orasını ben de bilmiyorum.
Millet ne olacağına karar verecek.
Kısaca Karar sizindir!

20 Temmuz 2020, Pazartesi

BAŞYAZI MEHMET BARLAS

Amerika'daki seçimlerle uğraşırken Van Gölü'nde boğulanlarla ilgilenilir mi?

Derin Amerika ve yerleşik medya, Donald Trump'ın yeniden başkan seçilmemesi için, yapılabilecek her şeyi yapıyorlar. Son olarak açıklanan ve telefonla yapılan bir nabız yoklamasına göre, Trump'ın rakibi Biden'ın tutulma oranı yüzde 55'miş. Yani Trump da en fazla yüzde 40'lar düzeyinde şans sahibiymiş.

Seçimler

Bu tür haberleri tabii ki ihtiyatla izlememiz gerekiyor. Çünkü geçen seçimde de Trump'ın rakibi Hillary Clinton bütün anketlerde önde çıkıyordu. Trump'a oy veren Amerikalılar, yerleşik medyanın ve derin Amerika'nın mensupları değiller. Bunlar milliyetçi, silah sahibi ve siyahlara, liberallere karşı olan kesim... Ayrıca sayıları 50 milyona yakın Evangelistler de Trump'tan yanalar.

Trump daha elverişli

Bir Türk vatandaşı olarak tabii ki Trump'ın yeniden seçilmesini istiyorum. Çünkü bütün belirtiler Trump'ın yeniden seçilmesi halinde Amerika'nın içine döneceğini işaret ediyor. Trump, Amerika'nın eskimiş ve köhnemiş alt yapısını yenileyeceğini söylüyor. Yeni yollar, hava limanları yapacağını söylüyor. Tabii bir de Trump'ın rakibi Biden'ın hatırlattığı Obama Amerika'sının bizi de rahatsız eden dış siyaset yöntemleri var. Vekalet savaşları, terörizmin desteklenmesi ve istikrarsızlıkların körüklenmesi... Biden bu çizgiden çıkacağını hiç söylemiyor. Ayrıca Biden'ın yardımcısının kim olacağı da hala belli değil.

Boğulan göçmenler

Amerikan siyasetindeki gelişmeleri izlerken, Van Gölü'ndeki teknede boğulan göçmenlerin sayısının 59'a çıkması teferruat gibi geliyor insana... Ya da Bodrum plajlarındaki güzel vücutlu ve ünlü yıldızlarla ilgili haberler, tabii ki 59 bahtsız göçmenin kaderinden daha fazla ilgi çekicidir.

Ayasofya'da namaz

Türk siyasal yaşamındaki en ilgi çekici durum ise, ana muhalefet yöneticilerinin hangi konulara kilitlenip kurultaylarına yön verecekleridir. Örneğin Ayasofya'da namaz kılınmasının sadece Muharrem İnce'ye görev olarak verilmesi sorunsalı var şu anda CHP'nin gündeminde... Evet... Zor ve karmaşık zamanları yaşıyoruz. Bereket Osmanlı'nın son dönemindeki yenilgiler geçmişte kaldı. O dönemde biz Türkler de sürekli göçmen statüsünde değil miydik?